

Jerikó épül

regényrészlet

A kertben hull a hó, én újabb emléket kapok legszorgalmasabb látogatómtól, anyámtól. García Márquez, *Száz lassú év, melyet e falak között fogsz tölteni*, érdekes cím, mint egy előre bejelentett gyilkosság története. *Megöltek, néném*, vagy inkább *megöltek, anyám*. Megejtő az elvakult gondoskodás, amellyel felém fordul, az aggodalom, amellyel tett azért, hogy bezárjanak. Úgy félek, mondja. Félek, hogy bármit teszek, nem tudlak megóvni magadtól. Mindent megpróbáltam.

Otthon nem tudna felelősséget vállalni értem. Ez a visszatérő szólám, tanulta valahonnan, ezeket a tranzitónában kissé üresen csengő gondolatokat hallgatom én is a felelősségről. Egy külső körülmény, én, megakadályozza benne, hogy felelősséget vállaljon. Gondoskodása így olyan, mint az önmaguk tagadásába forduló robotikai törvények. Megóvni a kicsinyeket mindenáron, akár azon az áron is, hogy elsorvadnak, és a termek, zezugos cseppkőbarlangok mélyén végleg semmivé foszlanak. Pusztulj el, nehogy elpusztítsd magad, mert azt nem él-ném túl. A pusztításnak, amely a felügyelet és a gyógyítás maszkját ölti magára, a megsemmisítésnek ez a kiszervezése lehet hát a megoldás, ha oly súlyos, talpig nehéz a felelősség, melyet az anyaméh és az evolúciós ösztönök kódolt átka re-ánk rótt. Lehet ebből tanulni, nem haragszom rá. Sűrű repkény a száanalom, széles házfal minden ember.

Átveszem a könyvet a küszöbön, elrejttem, mégsem járja, hogy valaki olvasással tölti az idejét a gyógyulás kötelező gyakorlatai és a teljes átéléssel megtapasztalt szedáció helyett. Jobb nem provokálni a medikákat, akik még a rendbontásnál és hangoskodásnál is kevésbé túrik, hogy az ember az ágyában heverészve olvasson. Érthető az aggodalmuk, a kiképzés óta utálják az írást, Charles Manson is ilyen self-help kiadványokkal kezdte. Amikor csak tehettem, lelkesen olvastam a reggel fővenyén és a délután balsorsszerű szürkületében, az esti órák hajlatában, ahol nincs világítás, nincsenek közterek, nincs egy asztal sem, egyáltalán semmi, aminek éles a sarka, a fürdőben fémből vannak a visszanezók, nehogy betörjék őket, odacsapsz, és megremeg, mint a víztükör Nárцisz üvegszeme alatt, de nem törik el. A csempék is mintha habzivacsból, nem lehet leverni őket, nehogy az élükkel egy honvágytól elvakult gyerek kárt tegyen szobatársaiban. A puha, meg nem kötött gipszarcok egyikében. Minden mozdíthatatlan, hiszen ezt a világot, szemben a kintivel, hosszútávra tervezték. Mintha a Kurszk atomjégtörőben utaznánk, mely pár hónapja süllyedt a mélybe, teljes legénységével a fedélzetén. Nagy lehetett a meglepetés, hogy már odalent is hatalmas a tolongás.

Hosszú fűrtökben érkeznek a beosztottak, önmaguk képmásai, emberi csonkok, talidomid emlékművek, egy optimalizált, nevelő célzattal bíró létezés köve-

tei. Nyári tábor, erdei iskola, ahol nem számít, hogy odakint hull a hó. A teljes materiális lepusztultság, a munkaerőhiány, a penészes sarkok, az ehetetlen koszt, a félresikerült egyedfejlődés penetráns levegője, a túlkeményedett párna, a párnahiány, a csoportfoglalkozások cinizmusa, a fűtőtesteken idegen, csővázás lényként tenyésző rozsdá, a használhatatlanságig vetemedett ajtók és zárszerkezetek, az előtér falára ragasztott vigasztalan zsírkrétarajzok kisállatokról és barátságosan csörgedező patakok felett átívelő kőhidakról, szomszédom, Garfield, és az ő éktelen nyivákolása álmában, majd a reggelinél, ahogy végtelen türelemmel szemléli, formázza áttetsző mauzóleumává lényegülő, el nem apadó nyálát, a rosszul becsavart villanykörték zizegése, a lányok lakrészének a miénknél is taszítóbb, opálos árnyalata és apátiába forduló tágassága, leginkább a Főnéni fekete mosolya, vizenyős, semmit sem látó, mégis örökké fürkésző tekintete, mindezek a körülmények mit sem jelentettek ahhoz képest, hogy a fűtés működik, odakint hópelyhek és cudar december, Észak-fok, hirtelenség, idebent kiszámítható, örök forróság honol, mely otthonosabb az otthoninál.

Az igazság szabadabbá tesz, mondja a Főnéni, és tenyerén átnyújtja a pirulákat. Nyald le, gyermekem. Megismétli, és én engedelmeskedem. Egyszer, és aztán soha többé. A hosszú ájulás után a nyelvem alá rejtem a szert, jó magaviseletem miatt nem ellenőrzik, kiköpöm, amikor nem látják.

Egy nap megkérdem, futhatnék-e az épület körül. Rekreáció, nem ez a célja itt mindenkinek? Tetszenek a barakkok, a Göbl Lipót egykori birtokáról elnevezett mező tágassága, a teraszos kapubejárat, a környék, az útvonal a komplexum körül, úgy számolom, legfeljebb nyolcszáz méter lehet, jelentőse nem vállalkoznék, négyszer-öttször körbenyargalom fehér vánkoshűtőben, melyet mintha rám öntöttek volna, legfeljebb hét-nyolcszor, ennyi az egész. A boldogult válasz, megfontoljuk kérését, majd másnap, hosszú megfontolás után megszületett a döntés, nos, megfontoltuk kérését, egy körről lehet szó, kísérelve. Vagyis gyalogtempóban, hacsak nem fut a kísérő is, aki az ajtóból integet, hetven körül lehet. És mindehhez a kegyelem leereszkedő mosolya, te szentséges ég, mi mindent köszönhet nekünk az ország, velünk lehet beszélni, mi együttműködünk, mi segíteni akarunk. Egy kört tehát, kísérelve, ha lehet, énekelve. Megrázom a fejem, futni szeretnék, mondom, azt nem lehet, feleli, rázom a fejem tovább, mintha belement volna valami. Olvasta mostanában az *Elégiákat*, doktor úr?

A következő alkalommal ismét az asztalitenisz kerül szóba, látom magam az üres teremben, ahogy felügyelem a többi, a túladagolt gyógyszerektől a mozgásképtelenség határán és a teljes koordinátlanság gyöngyöző borsóhüvelyében imbolygó társaimat, Garfieldot, azt a másikat, aki éjjelente egy szemhunyásnyit sem alszik, és reggel úgy düllenednek ki a kapillárisoktól duzzadó szemei, mintha festéket fecskendezett volna beléjük, a túlkorosat, akit a sokat látott igazgató megkímélt a „felnöttek keses osztályától”, ahol szinte kizárólag a végstádiumba jutott alkoholbetegeket kezelték, azt, aki nem evett, a semmit kanalazta, a vacsoránál még mindig az ebédre kapott tejbegríz fölött ült, papírvékony, mozdulatlan, sápadt árnyék, kezében a tompa fémkanállal, volt, aki azt hitte róla, hogy elaludt, de nem aludt, csak nézett maga elé, remegett kezében a kanál, nem szólt semmit, és pár nappal később el is tűnt köreinkből. Őket láttam magam előtt, ahogy a halál hét énekét dúdolva forgóznak, talán azt sem látják, hogy túlütötték

a labdát, elgurult, valaki rálépett, behorpadt, vége, nincs labdájuk többé, azért csak rohángálnak tovább, csoszog a sok szórtelen láb, buzdítják egymást, a labda sehol, ütők helyett ki a papucsát fogja, ki egy darab kartont, a többség tenyérrel játszik, pattog a levegő, száll a labda, ami nincs, vigyázz, kiestél, újra. Odakint hull a hó rendületlenül, ekkor még lélegeznek a sarkvidékek jégtömbjei, és lehelik ránk hűs párájukat. Az asztaliteniszezésnek helyet adó szobából, e pompás szentélyből nagyszerű rálátásunk nyílik a kertre, a behavazott fenyőkre, bár az ablakokat kinyitni nem lehet. Valaki megint hibázik és kiesik, többnyire hosszas megbeszélés tárgya, hogy pontosan mi történt, kinek kell kiállnia, és ki az, aki mehet tovább, bonyodalmas rekonstruálni a történeteket, főleg így, hogy labda sincs, de Garfield kijelenti, az anorexiás volt az, aki melléütött, így van, mellényűttál, lyukaskezű, úgyhogy álljal ki szépen, szegény nem mozdul, állni is alig tud, most mégis – hát lehetséges? – itt van velünk, hogy részt vegyen a játékban. Leültetik, pihen, új szerva, újabb hiba, Garfield ugyanezt megismétli a következő áldozatával, a kisebb vitatkozik, megjött a szava, az biztos, hogy elevenebb, mint a foglalkozásokon, ahol meg sem bír szólalni, most felesel, de aztán megadja magát, és lehanyatlik egy behorpadt pléhdoboz mellé. Megkeresem a labdát, egy jelöletlen ajtó előtt állt meg a másik folyosón, úgy tűnik, mégsem tört el, játszhatunk, bedobom, mehet tovább a kör, folytatódik a játék, mindenki csoszog előre, kiabál, hallani fél tucat szívverést, a serény, most valamivel élénkebb lábak surrogását, odakint hull a hó, megint kiesik valaki, a labda elszáll, ezúttal meg sem keresem, folytatódik a játék, a semmivel játszanak, öten, négyen, végül hárman, ilyenkor kell a legjobban szaladni. Garfield elcsúszik, felhorzsolja a térdét, sírdogál egy kicsit, de mire kezdetét veszi a döntő, elcsendesedik, és úgy koncentrál, mintha olimpiai selejtezőben lenne. A döntőt már labdával játsszák, az idősebb, aki folyton a lovairól beszél, akiket, attól fél, a távollétében agyonlőnek, azt mondja, amikor rajta volt a kokainon, az egyik pej paripájával is megkóstoltatta, úgy nyalta az állat, mint a kockacukrot, neki, akinek az elfekvőben volna a helye a többi addiktívvel, neki sikerült eljutnia idáig, és Garfieldnak, kezdődhet a végső leszámolás, egy-null, egy-egy, egy-kettő, rossz szerva, kettő-kettő, észveszejtő izgalmak, rossz szerva, vita, kétszer lehet szerválni, akkor az előbb miért kussoltál, tehülyebarom, odakint hull a hó, egy faág verdesi az ablakot, az ágakon rügyek helyett apró fűrjtojások, anyáink ajándéka. Elég legyen, játsszátok le, mondom én, a korelnök, a társaság doyenje, persze papíron a lovászinás volna az, de ő túlságosan elcsecsemősödött a gyógyszerektől, a reflexei is megsínylették, meg is lepődöm, hogy így tartja magát Garfielddal szemben, akinek még mindig látszanak a kötél- vagy inkább fagyásnyomok a nyakán, vajon örökre ott lesznek, így kell élnie ezután? Megállnak, játsszátok le, amíg lehet, ez megteszi a hatását, a labda a magasba repül a szervához, de mielőtt beleütnének, kicsapódik az ajtó, a Fónéni ront be, mi ez az örület, kiáltja, valaki elröhögi magát, mit képzeltek magatokról, és kitepi a kezemből a papírt, amire kitört hegyű rotringgal vezettem az eredményt. Összegyűri, a köpenyszébe süllyeszti, a többi mellé, bizonyítéknak. Gyűlnek már ebben a zsebben az otthoniaknak írt, elkobzott levelek, éjjelente körmölt feljegyzések.

Az eredményt, a nyomot kell megsemmisíteni, Fónénit nem a játék riasztja meg, hanem a játék gondos krónikája, hiszen ezzel a papírral, ezekkel a statisztikákkal,

ezekkel a kórtörténetekkel, mindezzel a kimért protokollal egy gyenge, mégis létező alternatívát szegezhettem volna szembe az irodájában magasodó irdatlan dokumentumhalommal. Ez volt a kulcs, ez a spontán felébredő, önfeledt antikváriushajlam, a csoda megörökítésének hallatlan kifinomultságú ösztöne, a szemtanú kihívó magatartása, ez rémítette meg őt, és ami egyúttal, ha csak pillanatokra is, de megalapította számunkra, a felügyelt és túlgondozott ifjúság számára a célok birodalmát, és közelebb vitt bennünket egykori kiűzetésünk helyszínéhez.

Főnéni véget vet tehát a játéknak, a kárfelmérés, az eszközök tüzetes átvizsgálása, a megfelelő büntetés latolgatása és kiszabása csak ezután jön, először az eredményt kell semmivé tenni, eltörölni a jelet, amely annak alkotójától eltérően még beszédképes, igazol valamit, kiáll valamiért, biztos pontot jelent az átalakulások és kísértések változékony pszichózisában. Hagyom, hogy kicsavarja a kezemből a papírt, a jelentőségét sem érzem, azt majd este, a szokásos megkésett-ségben, M-nerva szendergő baglyával az ágytámlán, mi mindent szól a bölcs, néha megvakargatom a szárnya alatt, puha és meleg, szereti, ilyenkor egészen beszédes. Megadjuk magunkat, egyikünk sem szól semmit, pedig itt volna az alkalom, hogy hatan legyűrjük, kicsik vagyunk, soványak és erőtlenek, de mégiscsak fiúk, mégis hatan, most kéne ledönteni a lábáról, majd vállunkra kapni, és faltörő kosként bezúzni vele az udvarra néző ablakokat, átszakítani a rácsot is, mely az ablak előtt feszül. Vajon átfut ez a gondolat a többiek fején is, nehéz elképzelni, bár Garfieldban talán felöltik, sőt az anorexiás szemében is felvillan valami ősi, sötét gomolygó indulat, a lovászgyerek azonban jámboran nézi a Főnéni, mintha az egy személyben volna a dílere és a keresztanyja. Nem, csak semmi örülség, alighanem jobb elvetni a tervet, hajtunk fejet, felejsük el a bajnokságot, szolgáltatassuk vissza és egyáltalán, be, amit kell, különben sem tudnánk védekezni, a meglepetés ereje is mellette van, hálát adhatunk, amiért nem mindjárt az ápolókkal jött, akiknek bot lóg az övén. Vagy azokkal a bármire felbujtható medikákkal. Annyi baj legyen, nincs félnivalónk, nem csináltunk semmit, amit büntetni kellene. Kitoloncolhatnak a hóba, ez az egyetlen büntetés, amit el tudok képzelni, de ez maga volna a jutalom – máris érezni vélem, ahogy a fagyban is forrón párolgó fürjtojások pulpája lecsordul a torkomon. Micsoda ünnep volna, pár órányi elzárás a megközelíthetetlen kertben, kiterülni a felvizesedett gyökerek nyoszolyáján, találkozni az elemekkel, kívül kerülni a folyosók márgás falain, kimászni a zuhanyrózsák közömbös csepegése alól, átszökkenni a mindig kulcsra zárt, párnázott vasajtók küszöbén.

Gondol egyet a Főnéni, előveszi a zsebébe rejtett papírt, és módszeresen szét-tépi. Ilyen körmökkel beillene egy eleven iratmegsemmisítőnek is, ez Főnéni számos tiszteletet parancsoló képessége közül az egyik. Figyelem, ahogy a papírfecnik a földre hullnak körmének repedezett órlóalmából. Nézem és átkozom a Főnéni, a többiekhez fordulok, nálam is lassabbak, még azt is nehezen fogják fel, hogy a játék véget ért. Nem észlelnek időt, folyamatokat, összefüggéseket, nem látnak ágenseket, nem értik, hogy hol vannak, és miért. A papírfecnik számukra csak egy másik hóhullás kimerevített pillanatai, úgy gyönyörködnek benne, mint az évszak legszebb, lágyan zizegő szavaiban, mint a tévedésből a fák ágain rekedt utolsó levelek lassú, bágyadt siklásának zöreijében.